

Lise öğrenimde barış eğitimi modülleri

Üsküp, Şubat 2024

İÇİNDEKİLER

1	GİRİŞ.....	3
1.1	BARIŞ EĞİTİMİ NE ANLAMA GELİR VE NASIL TANIMLANABİLİR?.....	4
2	BARIŞ EĞİTİMİ MODÜLLERİ.....	9
2.1	ŞİDDETSİZ İLETİŞİM.....	9
2.2	ÇATIŞMA YÖNETİMİ.....	11
2.3	AKRAN ARABULUCULUĞU.....	14
2.4	ŞİDDET VE ŞİDDETSİZLİK.....	17
3	ETKİNLİKLERİN DÜZENLENMESİ VE UYGULANMASI.....	22

1990'lardan itibaren başlayarak Makedonya Cumhuriyeti'nde uygulanan barış eğitimi, konu ve kavramlarıyla önemli bir rol oynamaktadır. Bu eğitim, eski SFYC'nin savaş bölgelerinde çatışma sırasında ve 2001 yılında Makedonya Cumhuriyeti'ndeki çatışmanın ardından özellikle yoğunlaştı. Bilgilere göre, binlerce öğretmen ve diğer eğitim personeli, öncelikle ABD'den, Avrupa'dan ve bölge ülkelerinden, daha sonra ise kendi ülkemizden gelerek, uzmanlar tarafından yönetilen en az bir günlük ve çok günlük çalıştaylara (eğitime) katılmıştır.

Bu konuyla ilgili birçok materyal mevcuttur.

Barış eğitimi, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nin resmi müfredatında ilköğretim ve lise düzeylerinde farklı yaklaşımlarla yer almaktadır. Bu materyal, bugüne kadar yapılan tüm çabaların sentezi olmayı amaçlamayan, barışı öğrenme sürecinde bir sonraki adımı temsil etmektedir. Bu, konuya önem veren ve söz söyleme hakkına sahip olan tüm ilgili paydaşların katılımına açık bir davettir.

Sunulan modüllerdeki materyalin, Barış eğitiminin müfredat ve programlarda veya lise okullarının yaşamında ve çalışmalarında tanıtılması ve uygulanması yönünde bir adım olarak değerlendirilmesi arzumuzdur.

Tekrar belirtmek gerekirse, son otuz yılda gerçekleştirilen yüzlerce, hatta binlerce çalıştay ve bu çalıştalara katılan herkesin çabaları olmasaydı, bu ileri adım atılamazdı.

Barış Eğitimi'nin varlığına ve gelişmesine herhangi bir şekilde katkıda bulunan herkese teşekkür ederiz. Bugün, bu önemli konuların gelişimine, genişlemesine ve hayata geçirilmesine, resmi devlet kurumlarında ve okul müfredatlarında yer almaya ve sunulmaya devam ettiğini konuşuyor ve savunuyoruz.

Yazarlar

GİRİŞ

İnsanlık, 21. yüzyılın ilk çeyreğinin sonuna yaklaşıyor. Günümüz dünyası, çoğu öğretmenin doğduğu ve çoğu okulun inşa edildiği dönemden büyük ölçüde farklıdır. İklim değişikliği, bizi yaşam biçimimizi büyük ölçüde değiştirmemiz gerektiği konusunda uyarıyor. Kuraklık, seller, aşırı sıcaklıklar, fırtınalar, gezegenin giderek daha büyük bir kısmı için "yeni normal" haline geliyor. İlgili değerlendirmeler, fosil yakıt kullanımında olduğu gibi bu konuda da zaten geç kaldığımızı gösteriyor.

Dünyanın sayısız zorluk ve çatışmayla karşı karşıya olduğu günümüzde, Barış Eğitimi hoşgörölü ve kapsayıcı bir toplum inşasında önemli bir rol oynamaktadır. Barış eğitimi, öğrencileri çatışmaların karmaşık niteliğini anlamaya teşvik etmekle kalmaz, aynı zamanda onları çatışma çözme becerilerini, iletişim becerilerini ve kültürlerarası anlayışı geliştirmeye de yönlendirir. Barışı öğrenerek, öğrenciler işbirliği ve farklılıklara saygı gibi değerleri fark etmeye yardımcı olur. Barış eğitimi, yeni nesilleri herkesin eğitim hakkına ve fırsat eşitliğine sahip olduğu, istikrarlı ve barışçıl bir toplumun oluşturulmasına katkıda bulunabilecek aktif vatandaşlar¹ olmaya hazırlar.

Pandemiyle ilgili son deneyimler, bize tek gerçek yanıtın bilim, işbirliği ve dayanışma olduğunu gösterdi. Yapay zekanın artık her öğrenciye, okullarda öğretilen neredeyse her soruya kaliteli bir yanıt verebileceği bir döneme girdik. Dünya, yeni teknolojiler ve sosyal ağlar aracılığıyla bağlantı kurarken, birçok çocuğun maruz kaldığı bilim inkarları, insan haklarıyla alay edilmeleri, zorbalık ve hakaret gibi olumsuz durumlarla karşı karşıya kalıyoruz.

Dünya sürekli değişirken, yakın gelecek endişeleri ve karşılaştığımız zorluklar için yeni bir yaklaşım benimseme gereği artıyor. Yeni nesiller için, geleneksel kitaplardan ya da dijital kaynaklardan öğrenmek artık sıkıcı ve uzak bir deneyim olarak algılanıyor. Yeni öğrenme yöntemleri, en eski yöntemlerle aynıdır - oyunlarla, deneyimlerle, diğer insanlarla bağlantı kurarak, işbirliği yaparak, gençlerden, ilginç kişilerden ve yeni " idollerden " öğrenme sürecinde gerçekleşir.

Böyle bir ortamda öğretmenin rolü, ortadan kalkmaz ama değişir. Bilgi kaynağı olmanın ötesinde, öğretmenler öğrenme sürecine etkili rehberler, destekçiler ve yorumcular olarak dönüşürler; aynı zamanda eleştirel ve etik düşünme becerilerini geliştirmede önemli bir rol üstlenirler. Eğitim anlayışı da değişiyor; artık düzenli vatandaşların yaratıcıları olma rolünden ziyade, eğitim işbirliği, empati, sorumluluk, ortak iyiliğe ve ortak yaşama ilgisine odaklanarak, yeni ve karmaşık topluluklara (şehirlere) uyum sağlamanın bir hayatta kalma stratejisi haline geliyor.

¹ Bir cinsiyette geçen tüm terimler, tüm cinsiyet kimliklerini kapsar.

Günümüz modern toplumunda, eğitim sistemine yeni yaklaşımların önemli olduğu kabul ediliyor. Ancak birçok insan, "bu alanda geride kaldık" diyerek, sadece yirmi yıl önce çoğu çocuğun bile cep telefonuna sahip olmadığını unutuyor. Dünya hızla değişiyor, dijitalleşme yaygınlaşıyor ve eğitim sistemi mutlaka teknolojik ilerlemelere ayak uydurmalıdır.

Barış eğitimi, isminin çağrıştırdığı gibi savaşın zıttı gibi görünebilir. Bu doğru olabilir, ancak ne tek ne de ana odak noktasıdır. Barış eğitiminde ana konuları belirlemek için sorduğumuzda, gerçekten önemli olan soruyu gözden geçiriyoruz: Barış eğitimi, herhangi bir konuyu öğrenmenin bir yolu olarak nasıl tanımlanabilir?

Bu bağlamda yapılan öneri, Avrupa ve ötesindeki gerçekliğe ve mevcut devlet, toplum ve okul sistemine saygı duymaktadır. Amacı, öğretmenleri güçlendirmek, öğrencilerin katılımını teşvik etmek ve ilgilerini çekmek, ancak en önemlisi, klasik ayrımları ve sınırları ortadan kaldırmaktır. Bu kolay olmayacak ve direnişin sorumlusu kimse olmayacak, ancak Barış Eğitimi yaklaşımı, 2024/25/26 zorluklarına hazırlıksız olan öğretmenlerin giderek daha da zorlaşan çalışmalarını kolaylaştırdıkça azalacak... ve okul daha da güçlenecek. Öğrencilerin gelecekte ne olacaklarına dair belirsizlik içinde olduğu bir zamanda, hayata ve topluma gerçek ve yeterli hazırlık alacakları bir yer olacaktır.

Barış Eğitimi modülleri e anlama gelir?

Barış eğitimi, nasıl öğretildiği, uygulandığı ve eğitim sistemi içinde hangi biçimde işlendiğiyle ilgili bir mücadeleyi ifade eder. Barış eğitimi ve öğretimi, çocukluktan yetişkinliğe kadar her yaş grubunda uygulanabilir. Ancak vurgu, lise gençliğinin barışa yönelik eğitim ve yetiştirilmesinde yoğunlaşır. Bu, farklı alanları, konuları ve öğretim yöntemlerini kapsar.

Barış eğitimi öğrenmeye aşağıdaki yaklaşımları uygular:

- **Etkileşim** - öğrencilerin ve sürece dahil olan diğer kişilerin karşılıklı etkileşimleri yoluyla öğrenmeyi vurgular.
- **Katılım** – öğrencilerin aktif olarak katılarak öğrenmelerini ve öğrenme sürecini birlikte şekillendirmelerini vurgular. Öğrenci, bilgiyi edinen ya da otoritenin açıklamalarını eleştirmeden benimseyen bir özne değil, öğretmen ve diğer öğrencilerle birlikte sürecin yaratıcısıdır.

Deneyimsel öğrenme

öğrencilerin kendi deneyimlerini kullanarak öğrendikleri ("yaparak yaşayarak öğrenme") bu deneyimlerden ders çıkardıkları ve öğrendiklerini günlük yaşamla ilişkilendirdikleri bir öğrenme sürecidir.

Yataylık

süreçte, otoritenin ve hatta öğrencilerden üstün olmayan öğretmenin rolü de değişiyor, çünkü her durumda, sürece katılan her bireyin deneyimlerinden veya görüşlerinden bir şeyler öğrenilebilir.

İlişki kurma yetkinliği

eğitimde genellikle göz ardı edilen bir bağlantı şekli olarak karşımıza çıkıyor. Bu, öğrenme sürecine dahil olan herkesin birbirine yardımcı olduğu işbirlikçi bir öğrenme ortamını ve rekabet varsa rekabetin belirli bir anlamını içerir. Aynı zamanda, empati ve güven oluşturmayı da eğimlidir. Anlaşmazlıklar ve çatışmalar, şiddet kullanmadan veya uygulamadan, karşılıklı olarak kabul edilebilir bir şekilde çözümlenmelidir.

Değer odaklı

bir yaklaşımla, Barış Eğitimi sürecinin her aşamasında temel değerler bulunmaktadır. Bu değerler arasında, tüm insanların eşitliği, zayıflara özen gösterilmesi, birbirlerine ve yaşayan dünyanın geri kalanına saygı duyulması, hayal kırıklığı ve yanlış anlamaların diğer varlıkları rahatsız etmeyecek veya incitmeyecek şekilde çözülmesi veya dönüştürülmesiyle birlikte, şiddetten kaçınılması ve önlenmesi yer alır.

Merak

çünkü çocukların dikkati önemlidir, her öğrenme süreci onların dikkatiyle yönlendirilmelidir. Bu, gerekli molalar verilmesi, yöntem değişiklikleri yapılmasını, can sıkıntısının etkisinin takdir edilmesini içerir ve öncelikle, her çocuğun, kendi öğrenme sürecinde aktif bir rol oynadığı ve sorumluluk taşıdığı düşüncesi vurgulanır. Konularla ilgili olarak, olumlu beklentilerin oluşturulması, öğrenciler arasında ve konuların işleme şekliyle ilgili olarak, olumlu beklentiler oluşturulmasına dayanır.

Gelişim

Bilgi edinme yöntemi, çocukları diğer insanlar ve diğer canlılarla bir arada yaşama, iletişim kurma ve işbirliği yapma becerileriyle donatarak, toplum içindeki etkileşimlerin merkezine yerleştirir.

Dijital okuryazarlık

masaüstü bilgisayarlar, dizüstü bilgisayarlar, akıllı telefonlar ve benzeri dijital cihazlar gibi teknolojik araçlarla ilişkili bir dizi bilgi, beceri ve davranış tanımlar. Bu beceriler, bilgiyi bulma, iletişim kurma veya oluşturma yeteneğini ifade ederken, aynı zamanda bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma yeteneğini de içerir. Örneğin, dijital olarak kaydedilmiş metinleri, hiper metinleri ve multimedya metinlerini okuma ve anlama becerisi gibi yeterlilikler de bu kapsamdadır. Bilgi çağında bilginin dijital formatta bulunmasını, analiz edilmesini, değerlendirilmesini ve aktarılmasını sağlayan daha yeni bir modern okuryazarlık biçimini temsil eder.

Sunulan modüller, öncelikle K.Makedonya C. sivil toplumda ve aynı zamanda diğer Yugoslavya sonrası ülkelerde barışla ilgili konularla ilgili otuz yıllık deneyime dayanmaktadır. Ancak, bu deneyimlerle sınırlı olmamak üzere dünya genelindeki gelişmelere ve eğilimlere de dayanmaktadır. Teklifi, Dünyada İlk Çocuk Elçiliği MEGYAŞI tarafından yapılmış olup, ancak Barış Eğitimi alanında faaliyet gösteren herkesin önceki ve mevcut çalışmalarına dayanmaktadır.

Materyal, Barış Eğitimi alanında dört modül sunmaktadır:

2.1

❖ Şiddetsiz iletişim

2.2

❖ Çatışma yönetimi

2.3

❖ Akran arabuluculuğu

2.4

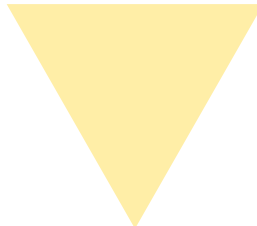
❖ Şiddetsizlik ve şiddet

Modüller, okulda ve diğer ortamlarda bulunarak öğrenci evlerindeki öğretmenlere, profesyonel çalışanlara ve eğitimcilere özel içerik ve yöntemsel talimatlar sunmak, onlara ilham vermek ve destek sağlamak amacıyla tasarlanmıştır.

- Bu pratik materyalin uygun şekilde kullanılması beklenen sonucu, okul ikliminin iyileştirilmesine, akran şiddetinin azaltılmasına ve bu tür sorunların yapıcı bir şekilde ele alınmasına yol açmasıdır. Günümüz gençlerinin karşı karşıya kaldığı modern sorunlar ve çevresel etkiler göz önüne alındığında, öğrencilerin şiddet ve baskıdan uzak bir ortamda büyümeleri, öğrenmeleri ve gelişmeleri için okullarda ve yurtlarda insan kapasitelerinin sürekli olarak güçlendirilmesi gerekmektedir. Her öğrenciye huzur, güven, mutluluk ve neşe ortamı sağlanması önemlidir ve bu hedefe ulaşmak için çaba gösterilmeli ve tehdit edilmemelidir.

- Yeni bir yaklaşım olarak barış eğitimi, eğer dayatılırsa, emredilirse ve yeni bir yükümlülük olarak algılanırsa kolayca geri tepebilir. Bu nedenle, yetiştirme ve eğitimde karşılaşılan yeni zorluklarla başa çıkmak için, öğrencilerin giderek daha az ilgi gösterdiği ve internet üzerinden kolayca erişebilecekleri bilgileri, özellikle son zamanlarda ilgilerini çeken yapay zeka gibi konuları göz önünde bulundurarak, barış eğitimi modülleri düşündükleri konuları sunan bir okula yol açabilir. Bu, öğretmenler için bir rahatlama sağlayabilir.

- Modüllerin uygulanması, günümüzde eğitime yeni yaklaşımların önemini bilen ilk, lise ve yüksek öğretim kurumların, devlet kurumların, sivil toplum sektörün, velilerin ve diğer paydaşların katılımını gerektirir.

2. BARIŞ EĞİTİMİ MODÜLLERİ

2.1. Şiddetsiz İletişim (ŞSİ)

Bu terimle ilk kez karşılaşan kişilere şu soruyu soruyoruz: "Sizce diğer insanların sizinle etkileşime (iletişime) geçmesi ne şekilde olmalıdır?" Deneyimlerimize dayanarak, insanlarla etkileşime (iletişime) geçerken en çok tercih ettiğimiz şeylerden bazıları şunlardır: İnsan olarak saygı gösterilmesi, dikkatlice dinlenilmesi ve anlaşılmaya çalışılması. Eğer fikir farklılıkları varsa, bu durumda da birbirimize hakaret etmek yerine açık ve net bir iletişimle görüşlerimizi ifade etmek ve karşılıklı anlayışı artırmak önemlidir.

Bunu bu modülde yol gösterici bir fikir olarak öneriyoruz.

- Şiddetsiz iletişim ezberlenen bir "iletişim yöntemi" değildir, aksine, doğal bir iletişim tarzı olarak benimsenene kadar sürekli pratik ve uygulama yoluyla geliştirilir. Bu becerilerin kazanılması zaman alır ve aceleye getirilmemeli, önemsenmeli ve değerlendirilmemelidir.

Şiddetsiz iletişim Barış eğitiminin her zaman ve her durumda daha yaygın bir şekilde uygulanmasıyla gerçekleşir. Bu, öğrencilerin insanlarla saygılı iletişim kurmanın faydalarını ve kazançlarını gördüklerinde en iyi şekilde öğrenilir.

Şiddetsiz iletişim terimi, Amerika Birleşik Devletleri'nden Marşal Rosenberg'in öğretisiyle ilişkilendirilir. Bu iletişim tarzı, özellikle anlaşmazlık ve çatışma durumlarında muhatapları anlamayı ve konuşmacının ifadesinin karşılıklı saygıyla açık bir şekilde anlaşılmasını amaçlar. Şiddetsiz iletişim, en temel haliyle her türlü barışçıl düşüncenin, çalışmanın/becerinin ve eğitimin temeli olarak kabul edilir.

- Barış eğitimi kavramı, her türlü şiddeti önleyen, kaçınma, durduran, azaltan ve çözen süreçleri kapsar. Şiddetsiz iletişimin kapsamı geniş olmakla birlikte, uzun süreli çalışma ve uygulama gerektirmeyen temel bir formda, birkaç ana özelliği özetlemekteyiz:

Aktif dinleme, kendi adına konuşma (genellemeden kaçınma), geri bildirim alma ve verme (yorum, övgü ve eleştiri).

Şiddetsiz iletişim tekniklerin kullanılması, kişiler arası ilişkileri geliştirir, bireysel ve toplumsal ihtiyaçları karşılamak için iletişimdeki farklılıkları azaltır. Ayrıca, insanlara kırıcı dil kullanmamaları veya kaçınmaları gerektiğini öğretir ve iyi niyeti artırarak daha fazla iletişim arzusunu teşvik eder.

- Şiddetsiz iletişim, eğitim kurumlarından kişisel ilişkilere, aile içinden arkadaş çevresine kadar her alanda kullanılabilir. Etkililiği ve başarısı nedeniyle arabuluculuk ve müzakere süreçlerinde temel bir rol oynar. Ancak, etkili iletişimin temel ilkeleri ve teknikleri, çatışmaların anlaşılması ve arabuluculukla çözülmesiyle sıkı bir ilişki içindedir ve bu nokta üzerinde özellikle durulmalıdır.

Şiddetsiz iletişim, bilgi alışveriş sürecini kolaylaştırır, iletişim farklılıklarının hafifletilmesine yardımcı olur, insanların güven oluşturacak şekilde ve dilde konuşmalarına yardımcı olur. Ayrıca, insanlara kırınglık, öfke ve güvensizlik yaratan konuşmalardan nasıl kaçınılacağını öğretir.

Beklenen sonuçlar

Bilgi/beceri

- Çatışma yönetimine yardımcı olan şiddetsiz iletişimin temel özelliklerini bilir;
- Kişilerarası ilişkileri geliştirmek için şiddet içermeyen iletişimin kullanılması gerektiğini anlıyor;
- Şiddetsiz iletişimin çatışmalarla ilişkisini anlar;
- Başkalarıyla iletişim kurmaktaki zorlukların korku, hayal kırıklığı ve şiddete neden olabileceğini anlar;
- Başkalarıyla iletişim kurarken engelleri tanımlar;
- Akranları ve yetişkinlerle günlük yaşamda şiddet içermeyen iletişim tekniklerini uygulayabilir (aktif dinleme, başka kelimelerle kendini ifade etme, "ben" dili özetleme).

Tutumlar/değerler

- Sağlıklı ve iyi bir iletişim için aktif dinlemenin, uygun şekilde yanıt vermenin, başkalarının ihtiyaçlarına empati ve anlayış göstermenin, kendi kaygı ve ihtiyaçlarını yapıcı bir şekilde ifade etmenin önemli olduğunu anlar;
- Başkalarıyla etkileşimin iki yönlü olduğunu kabul eder. Kişi, kendi ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamalarını isteme hakkına sahip olduğu gibi, aynı zamanda başkalarına da onların ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamaları için fırsat verme sorumluluğuna sahiptir;
- Girişkenlik ve empati, şiddet içermeyen iletişimin, şiddet içeren ve saldırgan davranışları önleme kapasitesine sahip olduğunu anlar;
- Bireysel ve grup değerlerinin anlamını, nasıl oluşturulduklarını, birbirleriyle nasıl ilişkilendiklerini ve aralarında çatışmaların sonuçları için farkındadır;

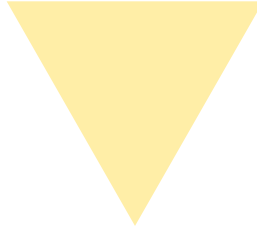

Konu ve kavramlar

- **Şiddetsiz iletişim kavramı ve özellikleri** (sözlü ve sözsüz iletişim – Bunu belirleyen nedir? katılımcı sayısı, yer, mekan, zaman, amaç/niyet, katılımcıların rolleri ve deneyimleri, cinsiyet, yaş, eşit ortaklık, iki yönlü ilişki, kendini ifade etmekten ve diğerini dinlemekten oluşan iletişim, başkalarıyla iletişimde neyi sevdiğim/beğenmediğim, iletişimdeki engeller).
- **Şiddetsiz iletişim teknikleri** (aktif dinleme, başka kelimelerle ifade etme, yansıtma, özetleme, açık/kapalı sorular, "ben" dili, geri bildirim).
- **Şiddetsiz iletişimin unsurları** - gözlem yapma, duyguları tanımlama ve ihtiyaçların belirlenmesi, ardından talebin kendi görüşüne göre formüle edilmesi.

S.No.	Etkinlik türü
1.	<p>İletişim. Öğrenciler iki farklı sunum kağıdı üzerinde: Başkalarıyla iletişim kurmanın neyini seviyorum? Neyi sevmediğimi? sorusuna yanıt veriyorlar.</p> <p>1.başkalarıyla iletişim? Alınan cevaplar okunur ve bir tartışma başlatılır. Son olarak, grubun barış eğitimi modüllerindeki ortak çalışmaları sırasında elde edilen ilkeler, davranış kuralları olarak farklı fikirler türeterek, kullanabilir.</p>
2.	<p>Etkili iletişim. Bir power point sunumunda etkili iletişimin ilke ve teknikleri somut örneklerle sunulur ve açıklanır:Aktif dinleme, başka kelimelerle kendini ifade etme, açık/kapalı sorular, "ben"diliyle hitap etme, özetleme, gizemi çözme. Sunulan her tekniğin ardından öğrenciler, sunulan tekniği uygulayarak yanıt vermeleri gereken bir durum, bir görev verilir. Verilen cevaplar tartışılıyor.</p>
3.	<p>İletişimde engeller. Altı gönüllü, bir daire şeklinde durur ve bir mezuniyet gezisi sırasında nereye gideceklerini tartışmak zorundadır. Her katılımcı, üzerinde iletişim engeli belirtilen (eleştirme, sorgulama, görmezden gelme vb.) bir kağıt parçası alır. Tartışma sürecinde, katılımcılar kendilerine verilen rolleri sürdürmeli ve alınan engelleri kullanmalıdır. Tartışmanın sonunda, deneyim hakkında bir değerlendirme yapılır ve gözlemciler hangi engelin kim tarafından kullanıldığını tahmin etmeye teşvik edilir. Bu etkinlik, günlük iletişimde karşılaşılan engelleri anlama ve bunları aşma becerilerini geliştirmek için tasarlanmıştır.</p>
4.	<p>Beyin Fırtınası: Şiddetsiz İletişim - Öğretmen, öğrencilerin Şiddetsiz İletişim hakkındaki önerilerini sunum tahtasına not eder. Sonrasında, ortaya çıkan öneriler, günlük iletişimde ne kadar yaygın olduğu ve şiddetsiz iletişim kültürünün tanıtılması için neler yapılabileceği tartışılır. Bu etkinlik, öğrencilerin Şiddetsiz İletişim kavramıyla ilgili düşüncelerini paylaşmalarını ve toplumda daha fazla bilinirlik ve kabul görmesine katkıda bulunabilecek adımları ele almalarını amaçlamaktadır.</p>

5.	<p>Gözlem-tanımlama modelinin uygulanması... Öğrencilere, bir problemin sunulduğu iki veya üç senaryo verilir ve öğrenciler gruplar halinde çalışırlar. Grupların görevi, gözlem yapmak, duyguları tanımlamak, ihtiyaçları belirlemek ve istek modelini uygulamaktır. Öğrenciler, her adımı açıklamak üzere bir örnek üzerinden ilerlerler.</p> <p>Olan biteni değerlendirme, yorumlama veya yargılama yapmadan gözlemlemek (örneğin, bir öğrencinin uzun süre ev ödev taşımaması);</p> <p>Gözlemle ilgili duyguların belirlenmesi, kendi duygularım - Reddedildiğimi, aşağılandığımı, hakarete uğradığımı hissediyorum: Ev ödevi getirmediğin ya da ödev sorumluluğunu tamamlamadığın için memnuniyetsizlik hissediyorum;</p> <p>Başkalarının değil, kendi ihtiyaçlarımızın belirlenmesi (özerklik, saygı, bakım). Yani öğretmen şunu ifade etmelidir: "Bir öğretmen olarak öğrencilerimin matematik bilgilerinde ilerleme potansiyellerini fark etmeleri benim için çok önemlidir.";</p> <p>İsteği gözleme, duygularımıza ve ihtiyaçlarımıza göre formüle etmek önemlidir. İstekler emirlerle aynı şey değildir, çünkü emirler insanların direnmesine ve iletişimi kesmesine neden olabilir. EVET veya HAYIR cevabının kabul edilebildiği zaman, o zaman istek olduğunu ifade edebiliriz. Öğrenciyle olan örnek şu şekilde olabilir: "Gelecekte, matematik ödevlerini düzenli ve zamanında çözmeni istiyorum."</p>
6.	<p>Geri bildirim. Се објаснува природата на фидбекот, кои се правилата и за што служи. Потоа сите стануваат и се охрабруваат да пристапат на оние учесници на кои сакаат да им дадат фидбек или од кои сакаат да примаат фидбек.</p>
7.	<p>Ölçme ve değerlendirme. Her etkinlikten sonra, aşağıdaki soruları tartışarak bir ölçme ve değerlendirme yapılır:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bugün ne yaptık? • Kendinizi nasıl hissediyorsunuz? • Ne öğrendik? • Öğrendiklerimizi günlük hayatta nasıl uygulayabiliriz?"

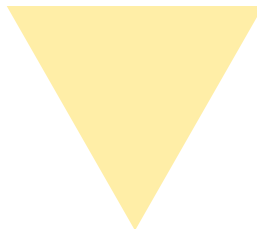

2.2. Çatışma yönetimi

Bu modül, çatışmaları ele alır; ilişkideki tüm tarafların ihtiyaçlarının karşılanmadığı ve bu durumun ilişkiyi bozma hatta şiddete dönüştürme tehdidini içeren durumları inceler. Çatışmalar her ne kadar her zaman insanların ilgisini çekse de, bu alan nispeten yenidir. Kökeninin Birinci Dünya Savaşı'na dayandığı ve bu bilim alanının gerçek temellerinin İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra atıldığı bilinmektedir. Bu alanda farklı terminoloji kullanılmaktadır; en yaygın olanı "çatışma çözümü" terimidir, ancak bu terim, çatışmaların çatışma öncesi duruma geri dönerek çözülebileceğinin olası olduğunu ima eder. Giderek yaygınlaşan "çatışma dönüşümü" terimi ise, çatışmanın kendisindeki değişen ilişkilerin (niteliğinin) ve getirdiği değişikliklerin dinamik boyutunu belirtir. Burada, "çatışma yönetimi" terimi, öğrencilere ve öğretmenlere daha çekici gelmesi ve çatışmaların bizi yönetmesi gerektiğine değil, çatışmaları yönetmenin mümkün olduğuna inanmaya teşvik etmek amacıyla sunulmaktadır.

Her gün en yakın ilişkilerimizde birçok çatışmayla karşılaşsak da, önemli olan olumsuz olarak algılanan çatışmanın üzerindeki damgayı silmektir. Çatışmalar, normal ve gereklidir; çünkü onlar olmadan yaşam (herhangi bir kalitede) mümkün değildir. Çatışmalar kendisi sorun değildir, asıl sorun şiddet, ihlal ve/veya başka bir kişinin, başka bir canlının onurunu ve hatta yaşamını tehlikeye atma potansiyelidir. Çatışma yönetimi, saygıya dayalı topluluklar ve ilişkiler kurmada ve şiddeti önlemede, şiddetsiz iletişim için bir sonraki adım olarak kabul edilir.

Okul çatışmaları, çocukların aile baskısı, okulda yaşadıkları olumsuz deneyimler, akran şiddeti ve ergenlik zorlukları gibi faktörlerden kaynaklanabilir. Güven eksikliği, geri çekilme ve alkol veya uyuşturucu kullanımı gibi durumlar da çatışmalara yol açabilir. Medyanın kolayca erişilebilir olması ve eleştirmeden izlenmesi, suç içerikli dizilerin, aşırı şiddetin ve saldırganlığın medya aracılığıyla yayılması da çatışmaları tetikleyebilir. Öğrenci, okul, ebeveynler ve akranlar arasındaki, üç taraftan gelen baskılarla parçalandığında, çatışmalar ortaya çıkabilir.

Bilgi ve beceri

- Çatışmaların nedenini biliyor;
- Çatışmanın görünen ve görünmeyen tarafları olduğunu farkındadır;
- Çatışma durumunda farklı davranış biçimlerini tanıyabilir;
- Çatışma taraflarını belirleyebilir;
- Günlük yaşamda (okulda, evde, mahallede) meydana gelen çatışmaları tanıyabilir;
- Çatışmanın nedenleri ve çatışmada karşılanmayan ihtiyaçları tanıyabilir;
- Kişisel ve uluslararası farklı çatışma türleri arasında ayırım yapar;
- Çatışmada temel yaklaşımları uygulayabilir;
- Kişilikler ve ilişkilerin bütünlüğünü korumaya yardımcı olan çatışma yönetim tekniklerini kullanır;

Tutumlar ve değerler

- Çatışma olmadan bir yaşamın var olmadığını, bunlar insan yaşamının kaçınılmaz bir parçası olduğunu kabul eder;
- Her çatışmada en az iki taraf olduğunu farkındadır;
- İletişimde dikkatli olmanın önemli olduğunu bilincindedir;
- Karşılıklı ilişkilere zarar vermemek için çatışmalara yapıcı (iletişim ve işbirliği ile) yaklaşılması gerektiğini kabul eder;
- Tepki verme yolu, çatışmanın çözülüp çözülmeceğine veya şiddetleneceğine bağlı olduğunu farkındadır;
- İnsanlar aynı durumlar için farklı bakış açılarından kaynaklanan bir çatışma olabileceğini farkındadır.

Etkinlik örnekleri

- **Çatışma kavramı, türleri ve niteliği** (hayatın normal kısmı, yapıcı yıkıcı yaklaşım, kişilerarası çatışmalar, grup çatışmaları)
- **Çatışmaların kaynakları** (sınırlı kaynaklar, karşılanmayan ihtiyaçlar – biyolojik ve psikolojik, değerler/ öncelikler)
- **Çatışma tepkileri ve sonuçları** (direnme, kaçınma, iletişim kurma, kazan-kazan, kazan-kaybet, işbirliği yapma, fikir birliği, uzlaşma, saldırı/rekabet, teslim olma) Pozisyonlar ve ihtiyaçlar (çatışmadaki taraflar, pozisyonlar – Ne istiyorsun? İhtiyaçlar – Onu neden istiyorsun?)
- **Çatışmaları etkileyen faktörler** (algı/farklı bakış açıları, önceki deneyimler, stereotipler ve önyargılar)

S.No.	Etkinlik türü
1.	<p>Öğrencilere beyin fırtınası yoluyla çatışma kavramı tanıtılır. Daha sonra beyin fırtınası sırasında alınan sonuçlar tartışılır. Ülkemizde çatışma kelimesinin insanlara/ gençlere/ çocuklara huzursuzluk ve refah vermeyen "kötü" bir şey olarak yorumlandığı tespit edilmilir. Çoğu zaman çatışma, şiddet, cinayet, kavgalar, dayak, yalanlar, diğer insanların görüşlerine saygısızlık, yıkım gibi negatif kavramlarla ilişkilendirilir. Ancak çok az durumda olumlu bir ilişkisi vardır: değişim, refah, sevgi, anlayış, kabullenme, ilerleme gibi. Bu nedenle, çatışmanın olumlu etkilerinden de söz edilmelidir.</p>
2.	<p>Bir sunum tahtasına büyük bir buzdağı (sunum tahtası kadar büyük) çizin ve ortasına bir çizgi çekin. Katılımcılara, buzdağının çatışmayı temsil ettiği, üst kısmının çatışma durumunda görülen her durumu içerdiğini, alt kısmının ise çatışma durumunda mevcut olan ancak görünmez kalan her durumu içerdiğini anlatılır. Sonunda, alt kısmındaki bulanık durumlar nasıl bilinçlendirilebileceği, bu konuda herkesin nasıl katkı sağlayabileceğini ve böylece çatışmanın daha iyi yönetilebileceği özel bir çözüm yolu konular hakkında bir tartışma başlatılır.</p>
3.	<p>Öğrencilere bir portakalı paylaşma durumu açıklanır. Bir kız ve erkek kardeşin aynı anda bir portakala uzandıkları, anlaşamadıkları için işin içine üçüncü bir kişinin, yani annelerinin karıştığı örnek verilir. Öğrencilerle birlikte, annenin çatışmayı nasıl çözeceği üzerine tartışılır ve ardından çoğunlukla, çatışma çözümü konusunda eğitim almamış bir annenin portakalı ikiye bölmeye karar vereceğine tahmin ederler.</p>
4.	<p>Daha sonra, kız kardeşinin portakalı kabuğu için (kek yapmak için) istediğini, erkek kardeşinin ise suyu için (susadığı için) portakal istediğini açıklamaya devam ediyor. Çatışmadaki isteğin "Ne istiyorsun?" sorusuyla, ihtiyaçların ise "Bunu neden istiyorsun?" sorusuyla ortaya çıktığı anlatılıyor. Yarıya bölmek uzlaşmacı bir çözümdür (herkes bir şeyler kazanır ama aynı zamanda bir şeyler de kaybeder, ihtiyaçlar ortaya çıktığında her iki taraf da istediğinin %100'ünü alabilir.</p>

5.	Barometre, öğretmen birkaç ifadeyi sırayla okur ve her ifadenin ardından öğrenciler, katılıp katılmadıklarını belirlemek için bir çizgi boyunca sıraya girerler. Her ifadeyle birlikte sıranın farklı uçlarında duran öğrenciler, ifade hakkında bir tartışma başlatır. Tartışma sırasında öğrenciler yerlerini değiştirebilirler.
6.	Öğrencilere çiftler halinde, her çiftte bir A4 kağıdı ve sadece bir kalem verilir ve her ikisi de aynı anda kalemi tutarak ortak bir resim çizmeleri istenir. Ancak çiftlerin her birine gizlice ayrı talimatlar verilir. Örneğin, bir öğrenciye büyük binaların olduğu bir şehir manzarası çizmesi istenirken, diğer öğrenciden sahilde kumsalda bir manzara çizmesi gerektiği söylenir. Sonunda, öğrencilerin çatışmaya nasıl yaklaştıkları, verdikleri tepkiler ve ulaştıkları sonuçlar tartışılır.
7.	Öğrenciler, çatışmaların kaynaklarının neler olduğuna dair kısa bir sunum dinlerler. Daha sonra öğrenciler birkaç gruba ayrılır. Her grup, bir çatışma durumunu, heykeller aracılığıyla temsil etme görevi alır (grubun tüm üyeleri belirli bir pozisyon alır ve yaklaşık 30 saniye boyunca donmuş halde dururlar). Her heykelin ardından, çatışma taraflarının kim olduğuna dair bir tartışma yapılır ve çatışma kaynaklarının neler olabileceği üzerine düşünülür.

2.3. Akran arabuluculuğu

Akran arabuluculuğu, tarafsız bir üçüncü kişinin yardımıyla - aynı güç seviyesinde olan, tarafların sorunu çözmek için birlikte çalıştığı bir iletişim süreci olarak tanımlanan neredeyse en eski yöntemdir. Bu yaklaşım sadece bir proje olarak eğitim sistemlerinde uygulandı. Okullar, büyüme ve sosyal olgunlaşma alanları olarak görülse de, öğrenciler arasında çok sayıda sözlü ve fiziksel çatışmanın yaşandığı yerlerdir. Bu çatışmaların çoğu düşük yoğunlukta olup, genel topluluk tarafından kabul edilebilir niteliktedir. Ancak, bazıları göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir ve katılanlar için kalıcı sonuçlara yol açabilir.

Okullardaki şiddeti bildirmek için standart müdahale bazen gereklidir, ancak bu her zaman çatışmanın çözümüne yol açmaz, sadece geçici olarak kontrol altına alır ve sonunda sorunu daha da büyütebilir, okul dışına taşıyabilir. "Güçlü" olanın müdahalesi çoğunlukla cezalandırıcı niteliktedir (yapana ve cezaya odaklanılır), Ancak, onarıcı uygulamaların önemi hakkında giderek daha fazla örnek ve bilgi mevcuttur(bu tür uygulamalar, mağdur ve taraflar arasındaki ilişkiye odaklanır).

Beklenen sonuçlar

Bilgi ve beceri

- Akran arabuluculuğu sürecini anlar ve faydalarını bilir;
- Arabuluculuk ile tahkimi ayırt eder;
- Akran arabuluculuğu sürecinin unsurlarını günlük hayata uygular.

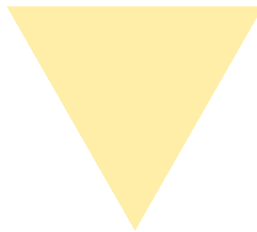
Tutumlar ve değerler

- Bazen, anlaşmazlıkların çözümü için üçüncü bir tarafın gerekliliğini kabul eder;
- Arabuluculuğun güvenlik sağladığını, anlaşmazlıkları kabul edilebilir bir şekilde çözülebileceğini bilincindedir.
- Anlaşmazlık taraflar arasında çözülemediği durumlarda, üçüncü taraf arabuluculuğuna başvurulması gerektiğini kabul eder;
- Arabuluculuk süreci için işbirliğinin, anlaşmazlığı çözme arzusunun olması gerektiğini kabul eder;
- Akran arabuluculuğunu okul/ev çatışmalarıyla başa çıkmanın hoş karşılanan ve kabul edilebilir bir yolu olarak kabul eder;
- Okul arabuluculuk sürecini destekler;

Konu ve kavramlar

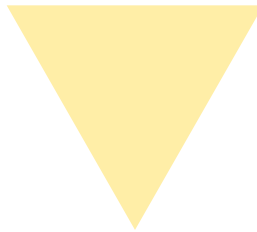
- Üçüncü taraf uyuşmazlık çözümü (üçüncü taraf, arabulucu, arabuluculuk, tahkim)
- Arabuluculuk için önemli ilkeler (gönüllülük, tarafsızlık, gizlilik, iş sözleşmesi, iletişim becerileri, baskı vememe)
- Arabuluculuğun aşamaları (ortamın oluşturulması, sorunun tanımlanması, tarafların konumları, tarafların ihtiyaçları, yeniden formüle etme, çözümleri beyin fırtınası yapma, karar verme, kararın uygulanması).

S.No.	Etkinlik türü
1.	Arabuluculuk sürecine ilişkin video klipler sınıfta sunulur. Sürecin özellikleri öğrencilerle tartışılır. Arabulucu ne yapar ve neden önemlidir?
2.	Öğrenciler, iki grup halinde düzenlenir (bir grup üç kişiden oluşur). Bir grup, bir hakemin rehberliğinde uyuşmazlık çözüm sürecini simüle etmeye, diğer grup ise bir arabulucunun rehberliğinde uyuşmazlık çözümünü simüle etmeye görevlendirilir. Anlaşmazlığın tarafları, rollerini tanımlayan talimat kağıdı alırlar. Arabulucu ve hakem, süreçteki rollerine ilişkin talimatları içeren tek bir kağıt alır. İki simülasyonun ardından, hakem, arabulucu, tarafların rolleri ve arabuluculuk ile tahkim süreci arasındaki farklar hakkında bir tartışma başlatır.
3.	Öğretmen, arabuluculuğun aşamaları hakkında kısa bir sunum yapar. Giriş aşamasının özelliği, tarafların bir araya gelip arabulucunun rolünün ve sürecin nasıl işleyeceğinin anlatılmasıdır. Her aşamanın açıklanmasının ardından, iki tarafın ve bir arabulucunun katılımıyla bir anlaşmazlığın simülasyonu yapılır. Simülasyonun ardından, arabulucunun ne yaptığı (her özel prosedür için) ne kazandığı hakkında bir tartışma yapılır.
4.	Simülasyon etkinlikleri. Önceki derslerden elde edilen bilgiler kullanılarak farklı vakalar simüle edilir ve ardından her zaman süreçle ilgili bir grup tartışması yapılır.

2.4. Şiddet ve şiddetsizlik

Bu modül farklı şiddet türlerini, nedenlerini ve sonuçlarını anlamaya yöneliktir. Her ne kadar bu konuların ana dili, Tarih ve diğer derslerde işlendiği düşünülse de, yine bir fark olduğunu söyleyebiliriz. Bu modül, öncelikle öğrencilerin şiddetin farklı biçimlerini tanımalarını ve birlikte alternatif çözüm yolları aramalarını teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Belki de en iyi yaklaşım, barışa nasıl katkıda bulunulacağını öğrenmektir. Şiddet terimini kimlik, haysiyet, ihtiyaçlarımız, topluluk, toplum ve işbirliği kavramlarıyla ilişkilendiriyoruz. Şiddetsizlik, sadece kendi iyiliğimiz için değil, aynı zamanda kişinin kendi sağlığını ve ait olduğu toplumun sağlığını korumak adına başka bir varlığa zarar vermemek için sürekli bir çabadır.

Beklenen sonuçlar

Bilgi ve beceri

Şiddetin getirdiği tüm sonuçlarla ilişkilendirebilir (öncelikle mağdurlar için, ancak yalnızca onlar için değil)

- Şiddet içeren durumların yarattığı tüm sonuçları ilişkilendirebilir (öncelikle mağdur olan tarafa, ancak sadece onlarla kalmaz);
- Şiddetin "görünmez" biçimlerini tanıyabilir: duygusal, sözel, kültürel, yapısal, ekonomik;
- Şiddetin doğrudan mağduru olduğunu, şiddetin faili olduğunu, şiddetin tanığı olduğu durumları tanıyabilir;
- Şiddet içeren durumların alternatif yollarını arayabilir, tanık rolünden çıkıp aktif muhalif rolünü üstlenebilir;
- Siber zorbalığın farklı biçimlerini tanıyabilir;
- Toplumun savunmasız grupları, onlara yönelik adaletsizliği ve damgalamayı tanıyabilir;
- Yeni teknolojinin ve yapay zekanın şiddet potansiyeli olasılığını anlayabilir.

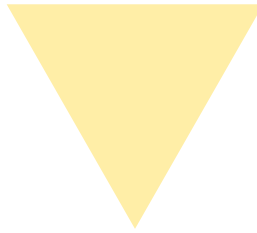

Tutumlar ve değerler

- Yeni teknolojiyi (internet/sosyal medya) güvenli kullanımın önemini anlar;
- Her bireyin hakları korunması ve gerçekleşmesi gerektiğini kabul eder;
- Şiddetsizlik, bireylerin geliştiği, kendilerini iyi hissettiği, iyi iletişim kurduğu ve işbirliği yaptığı sağlıklı bir topluluğun temeli olduğunu kabul eder.

- **Şiddet nedir? Şiddet türleri hangileridir?**
(fiziksel, sözel, psikolojik, sosyal, cinsel, siber şiddet, zorbalık)
- **Şiddetsizlik nedir?**
(şiddetsizlik, şiddet içermeyen eylem, barış)
- **Zorbalık**
(zorba, zorbalık, mağdur, tanık/gözlemci/kurtarıcı, cellat/suçlu)
- **Kim baskı uygular?**
(sosyal baskı, akran baskısı)

S.No.	Etkinlik türü
1.	Öncelikle, yazı tahtasına "şiddet" sözcüğünü yazılır ve öğrenciler bu kelimeyi çağrıştırmaya teşvik ediyoruz. Ardından, şiddet kavramı ve çeşitli şiddet biçimleri hakkında bir tartışma başlatılır. İlk bölüm tamamlandıktan sonra, başka bir yazı tahtasına şiddetin karşıtı olan her şeyin fikirler ve örnekler yazılır. Son olarak, şiddetin ne olduğunu ve şiddetsizliğin ne anlama geldiğini özetlenir.
2.	Önceden hazırlanmış senaryolar, çeşitli gruplara ayrılan öğrencilere sunulur ve her bir grup, verilen şiddet durumlarını nasıl ele alacakları konusunda bir anlaşma yapar. Etkinlik geçtikten sonra, öğrenciler şiddet durumlarındaki rollerini belirler ve bu roller çerçevesinde hangi adımları atabileceklerini tartışırlar. Tarafların kim olduğu, yani şiddet durumlarındaki rolleri, her bir tarafın şiddeti önlemek için ne yapabileceği ve şiddetin neden ortaya çıktığı gibi konularda bir tartışma başlar.
3.	Toplumda yaygın olan çeşitli şiddet durumları veya kavramlar A4 sayfasında bulunan ifadelerle, bir tablonun üzerine yerleştirilerek sunulur. Her öğrenci, tablodan bir kağıt seçer ve kağıtta bulunan ifade, "ŞİDETTİR" ve "ŞİDETTİ DEĞİLDİR" zeminde kutuplar olarak adlandırılan yerlere yerleştirir. Tüm kağıtlar yerleştirildikten sonra, öğrenciler dikkatlice sıralanan ifadelerle bakar ve eğer doğru yere konulmamış bir şiddet durumu olduğunu düşünürlerse, o kağıdı alıp, onu olması gerektiğini düşündükleri yere aktarırlar. Sonunda, yerini değiştiren şiddet durumu hakkında bir tartışma başlatılır. Yerini değiştiren kağıtta bulunan ifade tek tek tartışılır. Neden birisi belirli bir durumu az, diğeri ise çok bir şiddet biçimi olarak görüyor?
4.	Farklı gruplardaki öğrenciler, sosyal medya platformlarını (Facebook, Snapchat, Tik-Tok, İnternet, WhatsApp vb.) temsil eden bir kağıt çeker ve çekilen platform hakkında verilen görevi tartışır. Bu görev, seçilen sosyal medya platformunun potansiyel tehlikelerini belirlemek ve bu tehlikelerin nasıl ortaya çıkabileceğini ve önlenmesinin mümkün olduğunu belirtmektir. Her grup, çalışmalarını sunar ve ardından kısa bir tartışma yapılır.
5.	Ülkemizde gerçekleştirilen bir kampanya, projeksiyon cihazı kullanılarak sunulur. Video materyallerinin, aynı zamanda hedef kitleye hitap eden içerik ve anlamın yanı sıra mesajların görsel olarak sunulması da sağlanır.

6.	Etkinlik sırasında, öğrenciler bir daire şeklinde dizilir ve "Bak bana güzel kız" şarkısını yüksek sesle okur. Öğretmen, çemberin içinde dolaşır ve ara sıra belirli öğrencilere okumaları için şekerler verir. Ancak her 15 saniyede bir öğrenciyi oyundan uzaklaştırır ve oturması söyler. Bu süreçte, bazı öğrenciler sürekli olarak ödüllendirilirken, bazıları ise tamamen dışlanır. Etkinlik başlamadan önce, bir öğrenciyeye, diğer öğrencilerin olası itirazlarını yazma görevi verilir. Son olarak, öncelikle herhangi bir itirazın olup olmadığı kontrol edilir ve ardından toplumda belirli grupların diğer gruplara veya bireylere uyguladığı ayrımcılık ve buna nasıl tepki verilmesi gerektiği konusunda bir tartışma başlatılır.
----	---

3. ORGANİZASYON VE UYGULAMA/UYGULAMA KOŞULLARI

3.1 Çalışma yöntemi - öneriler

Etkinliğin daha düzenli ve herkesin rahatça oturabileceği bir şekilde gerçekleşmesi için, alanın daire şeklinde düzenlenmesi tavsiye edilir. Küçük gruplar halinde çalışmak için yan masaların kullanılması önerilir. Önerilen bazı çalışma yöntemleri:

- Video materyallerinin sunumu, power point sunumları
- Rol oynama/simülasyon durumları
- Gruplar (takım) çalışması, çiftli çalışması
- Çalışma sayfalarının doldurulması ve sunulması
- Gerçek hayattan örnekler
- Küçük gruplarda tartışma – genel tartışma (grubun tüm üyeleriyle)
- Beyin fırtınası
- Barometre

3.2 Etkinlik örnekleri

Sunulan etkinlik örnekleri, çalışmanın şekillendirilmesinde ilham kaynağı olmalıdır, ancak detayları tam olarak açıklanmamış olabilir. Dolayısıyla, sunulan modüllerin bir parçası olarak hazırlanan atölye çalışmaları dikkatle incelenmelidir. Ayrıca, belirtilen beklenen sonuçlarla uyumlu olmak kaydıyla farklı etkinlikler de kullanılabilir.

3.3. Modüllerin gerçekleşmesi

Öngörülen Barış Eğitimi modülleri, lise öğretim müfredatına uygun olarak lise okullarında ders dışı etkinlikler veya proje etkinlikleri olarak uygulanmaktadır.

Öğretmenin rolü:

Bu modüllerin uygulanması sırasında, öğretmenler öğrencilere kişilik, ergenlik, iletişim, çatışma ve anlaşmazlıklar, empati, duyarlılık ve başkalarına karşı duygular gibi çeşitli konuları tanıtır ve bu konularla ilgili eğitim verir.

Proje etkinlikleri, ders dışı etkinlikler ve serbest etkinliklerde öğrencilerin katılımıyla gerçekleştirilir. Bu etkinlikler, ders öğretimle örtüşmeyen ve öğrencilere ek yük getirmeyen bir program dahilinde belirli gün ve saatlerde planlanır. Öğretmen, bu etkinlikler için birlikte çalışacak grupları oluşturur, konuları belirler ve genel talimatlar ile açıklamalar yapar. Ayrıca, çalışma öncesi ve sırasında öğrencileri yönlendirir ve destekler.

Öğrencinin rolü:

Öğrenciler, konuların işleme sürecine aktif olarak katılır ve deneyimsel öğrenme yoluyla konuları kişisel düzeyde algılar ve detaylandırır. İçeriklerin ve deneyimlerin tartışılması yoluyla toplumda veya okuldaki farklı durumlar hakkında genel sonuçlar çıkarırlar. Öğrenciler, olumlu ve proaktif disiplin uygulamaya ilgi gösterirler. Ayrıca duyarlılık ve destek becerilerini geliştirirler, davranış kurallarına saygı gösterirler ve okulda ve okul dışında olumlu davranış modelleri sergilerler.

Modüller, öğretimin herhangi bir şekli veya ders dışı etkinliklerde tüm okul çocukları için anlamlı ve faydalıdır. Öğrenciler, bu programla edindikleri bilgi, beceri ve tutumları, bağımsız düşünme, hoşgörü, karşılıklı güven, eleştirel düşünme, analiz yapma gibi becerilerle donatılır. Ayrıca, okul içi ve okul dışı çatışma durumlarını çözme, ileri eğitim ve profesyonel gelişim gibi günlük yaşamlarında uygulayabilecekleri sonuçlara ulaşmak üzere eğitilirler.

Barış Eğitimi modüllerini kimler uygulayabilir?

Farklı eğitim ve seminerlere aktif olarak katılan ve aşağıda verilen eğitim türleri için katılım belgesi/sertifika alan öğretmenler:

- Barış Eğitimi Programı çerçevesinde, Çocuk Elçiliği Megyaşi tarafından düzenlenen temel ve ileri düzeydeki barış inşa programı, çatışma dönüşümü ve benzeri konuları içeren eğitimler ile birlikte, bazı projeler kapsamında akran arabuluculuğu eğitimleri ve işbirlikçilerle yapılan eğitimler: sivil toplum kuruluşları ve Eğitim ve Bilim Bakanlığı, Eğitimi Geliştirme Bürosu ve benzeri kuruluşlar.

Lise öğretiminde

- Liselerde, Barış Eğitimi modülleri kılavuzu/programı, okullarda ve öğrenci yurtlarında lise öğrencileri için uyarlanmış ve kabul edilebilir beceri standartlarına uygun şekilde uygulanabilir. Bu modüller, lise gençliğinin yaşına ve ihtiyaçlarına göre konu ve terimlerle zenginleştirilir (örneğin, şiddet içeren aşırıcılığa yol açan olaylar, gençler arasında şiddet ve kaba davranışlar, fiziksel şiddet, bıçak veya soğuk silah kullanımı gibi konular) bu modüllere dahil edilir.
- Lise öğretim seviyesinde olan modül programı, öğrencilere şiddetin önlenmesi, azaltılması veya engellenmesine yönelik bilgi, beceri ve yetenekler kazandırmak için bir rehber olarak kullanılabilir. Bu modüller, her okulun bu konularda etkinlikler ve eğitimler düzenlemesine yardımcı olur ve uygulanmalarıyla okullara büyük fayda ve avantaj sağlar. Günümüzde pek çok okul, bu tür konuları kendi program etkinliklerinin bir parçası olarak geliştirmiştir.
- Öğretmen veya eğitimcinin öngördüğü zamanda ve dinamiklerle haftalık ders programı dışında da gerçekleştirilebilir. Bazı modüller, Mesleki Eğitim Merkezi'nin yönergelerine ve şablonuna uygun olarak programlanır. Örneğin, Barış Eğitimi gibi bir öğretim programı hazırlanır ve Eğitimi Geliştirme Bürosu'na sunulur. Meslek liseleri, Eğitimi Geliştirme Bürosu'ndan onay aldıktan sonra bu programı uygulamaya koyabilirler. EGB'nun web sitesinde, Barış Eğitimi alanında proje faaliyetlerine yönelik bir program bulunmaktadır. Bu program, öğretmenlerin yıllık ders fonuna dahil edilebilecek önerilen modülleri içerebilir.
- Öğrenciler, programın uygulanmasına aktif olarak katılırlar ve gerçekleştirilen etkinlikler öğrenci portföylerinde belgelenir, başarılı bir şekilde tamamlanan öğretim etkinliklerine ilişkin bir tavsiye veya görüş alırlar.
- Okulun yıllık çalışma programı, serbest öğrenci etkinlikleri veya projelere katılım, sivil toplum kuruluşlarıyla ortaklaşa uygulanabilir.

3.4. Çalışma ilkeleri

Kapsayıcılık

Cinsiyet eşitliği
duyarlılığı

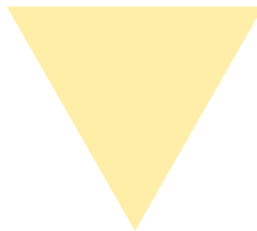
Kültürlerarasılık

Entegrasyon

- Öğretmen, modüllerin çalışmasında ve gerçekleşmesinde kapsayıcılığı sağlamalı, tüm öğrencileri etkinliklere dahil etmeli, modern çalışma yöntemlerini (bireyselleştirme, farklılaştırma, takım çalışması, sınıf arkadaşı desteği vb.) uygulayarak fiziksel, bilişsel ve duygusal olarak aktif olmalarını sağlamalıdır.

- Özel gereksinimli bireyler de dâhil olmak üzere öğrenciler, eşit şekilde kapsanmalı ve öğretmenler, kız ve erkek çocuklarına eşit davranmalıdır. Oyun ve etkinliklerde cinsiyete göre ayırım yapmamaya ve toplumsal cinsiyet kalıplarını (stereotipleri) teşvik etmemeye özen göstermelidirler. Bu yaklaşım, optimal biyolojik ve psikolojik gelişimi desteklerken aynı zamanda sosyal katılımı da sağlar.

- Çok dilli okullarda, alıştırmalar ve etkinlikler genellikle farklı sınıflardan gelen öğrencilerin bir araya gelerek ortaklaşa gerçekleştirdiği faaliyetlerdir. Farklı sınıflardan gelen öğrencilerin bir araya gelmesi, özellikle grup etkinlikleri ve oyunlar açısından önemlidir. Bu, etnik gruplar arasında işbirliği sağlanmasına ve etnik gruplar arasındaki rekabetin önlenmesine yardımcı olur. Etkinlikler sırasında, tüm öğretim dillerine saygılı bir yaklaşım benimsenmeli ve etkinlikler, farklı öğretim dillerini kapsayan iki öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmelidir.

Önerilen Kaynaklar

- Rosenberg, M. B. *Nonviolent Communication: A Language of Life*. Encinitas, CA: PuddleDancer Press, 1999.
- Uzelac, M. *Za Svemire: priručnik miroljubivog rješavanja sukoba u osnovnoj i srednjoj školi*. Zagreb: Mali korak – Centar za kulturu mira i nenasilja, 2000.
- Вукосављевиќ, Н. *Ненасилство? Прирачник за тренинзи од ненасилна разработка на конфликти*. Београд: Центар за ненасилна акција, 2001
- Намалување на насилството во училиштата, како да се сменат нештата. Прирачник . Совет на Европа, 2006.
- Franović, I. *Mirovno obrazovanje kao pokretač društvenih promena: 20 POTICAJA ZA BUĐENJE I PROMENU o izgradnji mira na prostoru bivše Jugoslavije*, Centar Za nenasilnu akciju , 2007
- Bužankič, E., i sur. *Učiti za mir: Analitička i normativna podloga za uvođenje vrijednosti, sadržaja i metoda mirovnog obrazovanja u formalni obrazovni sustav*. Zagreb: Centar za mirovne studije, 2011.
- Трикиќ, З., Коруга, Д., Врањешевиќ, Ј., Дејановиќ, В., Видовиќ, С. *Прирачник за водачи на работилници од областа на образованието за вештини на медијација - Медијација меѓу врсници*. Forum ZFD&TCMC&GTZ, 2011.
- Образование за животни вештини: прирачник за наставниците од средните училишта. Петроска-Бешка, В, Негриевска, Ф, Балажи, С, Николоски-Алушевски, С, Дедова, Р, Скопје: Биро за развој на образованието, 2011.
- Анализа на истражувањата спроведени во 5 училишта во Скопје во рамките на проектот Мировно образование (2011 - 2012). Прва детска амбасада во светот „Меѓаши“, 2013
- Јованова, С. Е. *Сите во акција за безбедно училиште*. Прирачник. Скопје: ОБСЕ, 2013.
- Франовиќ, И., Вукосављевиќ, Н. *Ненасилство! Прирачник за тренинг за градење мир*. Белград: Центар за ненасилна акција, 2018.
- Кон мировното образование. Зборник. Прва детска амбасада во светот „Меѓаши“, 2018
- На час по мир. Прирачник за обучувачи. Форум ЗФД, 2020
- Компаративна анализа – мировно образование 2011-2019. Прва детска амбасада во светот „Меѓаши“, 2020
- Raffai, A., Mladaneovska-Teshija, J., Kersten, S. *Čitanka: Nenasilje – utopija ili prilika*, Zagreb: Regionalna adresa za nenasilno djelovanje, 2022.

²

Önerilen kaynaklar, yazarların temel olarak kullandığı literatürü içermektedir. Konuyla ilgili faydalı materyallerin bulunabileceği internet adresleri de sağlanmıştır.

Yararlı internet siteleri/materyaller

<https://www.childresembassy.org.mk/>

<https://nenasilje.org/>

<https://www.cms.hr/>

<https://www.nenasilje.org/publikacije/pdf/20poticaja/20poticaja-franovic.pdf>

<https://www.cnvc.org/>

<https://www.unesco.org/en/tags/peace-education>

<https://peaceeducation.org/>

<https://www.gppac.net/what-we-do/peace-education>

<https://www.economicsandpeace.org/>

<https://www.peacejam.org/>

<http://www.childresembassy.org.mk/content/pdf/ANALIZA%20mk%20KOMPLETNA.pdf>

<http://www.childresembassy.org.mk/content/pdf/Komparativnata%20analiza%20za%20na%20website.pdf>

<http://www.childresembassy.org.mk/content/pdf/Svi%20smo%20mi%20mk%20FIN%20.pdf>

http://www.childresembassy.org.mk/inrformator-br-37-ns_article-kampanja-za-nasilstvoto-ne-treba-da-se-molci.nspix

<http://childresembassy.org.mk/content/pdf/Svi%20smo%20mi%20mk%20FIN%20.pdf>

Başlık: Lise öğrenimde barış eğitimi modülleri

Yazarlar:

Sofka Kotseva, emekli danışman, Eğitimi Geliştirme Bürosu

Goran Bojiçević, Barış eğitimi ve eylem kurumu, Şiddetsizlik Politikaları, Osijek, Hırvatistan

Safet Ballaji, barış aktivisti

Şeruze Osmani Ballaji, Psikolojik bilimler doktoru, Kalkandelen Üniversitesi

Barış eğitimi çerçevesi içinde olan modüller Kuzey Makedonya Eğitim ve Bilim Bakanlığı ve Dünyanın İlk Çocuk Elçiliği "Megyaşi" arasında uzun yıllara dayanan işbirliği ile düzenlenmiştir.

Barış eğitimi için koordinasyon kurulu: Safet Neziri, Mirjana Zlatanova, Ljubiša Nikoliç, Nataliya Kijevska , Blaga Paneva, Dana Biškovska, Sofka Kotseva, Fatmire Aydari, Ana Bitolyanu, Yordanka Çerepnalkova Traykovska, Dragi Zmiyanats, Gordana Pirkovska Zmiyanats

Yayıncı hakkında:

Dragi Zmiyanats, başkan ve kurucu

Dünyanın ilk çocuk elçiliği "Megyaşi"

Ul. Kosta Novakoviç No.22a 1000 Üsküp

Telefon: +3892 2465316 www.childrensembassy.org.mk

e-mail: info@childrensembassy.org.mk; peace@childrensembassy.org.mk

Editörler:

Gordana Pirkovska Zmiyanats, Fatmire Aydari ve Ella Daalderop

Bu modüller Ayrıca: [македонски](#), [shqip](#), [english](#), [türkçe](#), [romani](#), [bosanski](#) ve [srpski](#) dilinde tercüme edilmiştir.

Dünyanın ilk çocuk elçiliği "Megyaşi"

Република Северна Македонија
Министерство за образование и наука

Republika e Maqedonisë së Veriut
Ministria e Arsimit dhe Shkencës

